

Incipit Tractatus venerabilis Magistri
Joh. Ser. cancellarii parisiensis tractatus de pollu-
tione nocturna an impediatur celebratio vel non.

Vbitatum est apud me frequenter
et diu/presertim post susceptum sacer-
dotium. si quis nocturno pollutus
sommio a celebrando missam cessare de-
beret. Expertus sum similitur multos presertim
religiosos. et nouissime quosdam pre ceteris tali
dubitacionis scrupulo non parum turbatos. du
ex vna pte eos ad celebrandum trahit deu-
otio/ex altera. timor offense reprimat. Tandem
effectus sup hac re certior. tum ex doctorum sacro-
rum lectione. tum expertorum a virtuosorum consulta-
tione et exemplo. tum postremo ex ipsa rationis
a experientialis cognicionis attestacione inducitur
sicut ut consideraciones aliquas breues et non prorsus
inutiles sup hac celebracionis materia componere.
eas iudicio melius a sincerius sapientium
supponendo. Consideracionum huiusmodi quedam erunt
accessorie et quedam per directum ratiue. Precor
autem dari veniam si forsan impurius loquens
erit. quoniam morbus talis est qui vix
aliter detegitur vix pulchrioribus medicamen-
tis sanari potest.

Sequitur. Consideracio prima

Vllus habet certitudinē euidentem absqz dei reuelacione spetiali qz fit sufficienter dispositus ⁊ dign⁹ ad celebranda missa misticia. Datet qz tūc posset aliquis euidentē cognoscere se esse in gratia gratū faciente ⁊ qz sufficienter fecit quicquid equiritur ad hoc qz deus sibi gratiam hāc infuderit. qz insuper nullum potest obicem ex parte aliqua ad huiusmodi gratie suscepiōez. demqz sciz; euidentē qz rite constitut⁹ ē sacerdos ad habendū ptatē nullaten⁹ impeditā ⁊ similia mltāqz sūt puectigētia ⁊ qz sciri nō possunt infallibilitē absqz dei reuelacione spetiali. Pretēa quis nesciat posse fieri ut homo de⁹ in reprobū sensum ex de meritis precedentibus ut non videat peccata sua ⁊ ita nihil sibi conscius sit non tamē in hoc ē iustificatus. prout apostolus formidādo testatur. Forſan est talis comparatus ipſi am an supbo qui ad conuiuium bester veit reputās hoc sibi ad honorem esse precipuū quod erat sibi ad suspēdium. Quis scit si auditur⁹ est. Amice quō huc intrasti non habens vestem nuptialem. Forſan demqz talis annumeātus ē inter illos de quibus ppheta non tam imprecatur qz prenuntiatue dixit. Fiat mēsa. e. e. i. i. l. a. i. r. a. i. s. Ob. o. e. n. vi. ac Effunde super eos iram tuam. et. fu. i. r. e. eos

ffiat habitacō eorū deserta. ⁊ in tabernaculis
eorū nō sit quā inhabitet. Videtis q̄ extimi
scenda sententiā si mistico sensu vtimur cōn
quosdā ad sacrā eucaristie mensam accēdē
tes iudicat p̄sertim cum dicit. Obscurētur
oculi eorū ne videant. Et conformit̄ ad illud
aplūs intonat et minat. Qui indigne inq̄t
manducat ⁊ bibit. iudiciū sibi manducat ⁊
bibit. Et rurs⁹ p̄pter hoc iter vos mlti infirmi
⁊ imbecilles ⁊c. Nec imbecillitas ⁊ hec dormitō
magis ad aīam q̄ ad corpus referendē sunt
puto. Constat autē q̄ hec oīa certitudinem
euidenciē tollunt ab aliquo sup sua ad cele
brandū dignitate. Consideratio sc̄da

De digne celebrandū ⁊ absq; temeraria
presūptione ⁊ iputabilitate ad nouum
p̄ccm nō requiritur tal̄ euidenciē certitudo sup
celebrantis dignitate. Patet q̄ nullus tunc
quātūcūq; iustus et purus debet celebrare
nec hoc posset absq; discrimiē si ei non fieret
ēuelacō sp̄alis. Sufficiat ergo certitudo talis
qualē in materia morali consueuim⁹ experē
et capē q̄ certitudo potest appellari certitudo
moralis aut ciuilis. sicut prudenter loq̄batur
p̄hus primo ethic. 3. c. disciplinati enim est
instantū certitudinē inquirē sc̄dm vnūq; q;
genus in quantum natura ēcipit. Ad hanc

veritatem moralem sufficit ut plerumque homo
accedens ad missam discussit conscientiam suam
sicut fecisset pro magna re lucranda aut incom-
modo gravi evitanda et quod non sit sibi conscientus
post hanc discussionem de peccato mortali aut de
 proposito peccandi mortaliter quod insuper non cogno-
scat se aliud impedimentum legitimum pro excom-
municacione aut irregularitate habere. Confessio
itaque in hoc casu durando .iiii. semper .d. x. q. x. quod
 talis etiam si esset in peccato mortali nesciens nec de
 eo expressam agere confessionem reportare unum
 e duobus aut sibi remitteretur tale peccatum virtu-
 te sacramenti quod videtur facere quod in se est ad
 eius deletionem. Non enim deus requirit ultra
 posse. Aut fieret sibi divinitus illustratio et
 recognitio sui peccati quibus pro penitentiam illud di-
 lueret quod admodum multis contingere probatis-
 simum est quod in ioco sui sacerdotum dum celebratio-
 nem annuat in memoracionem redeunt plu-
 rimumque a occultissimorum peccatorum. Similem
 inveniunt gratiam illi qui novit ad frugem meli-
 oris vite toto corde se preparant. Porro talia
 peccata in recordacione venientia ex irradiacione
 superioris luminis in profunda abyssos anime non
 ideo tales confiteri tenentur quod non prius deleta
 esse potuerunt modo predicto. Sed fit hoc ad
 obediendum precepto de confitendo semel quodlibet

peccatū nostrū. qđ a dñi distictē cognoscim⁹

Non omnis seru Consideratio tertia
pulus aut dubitacō de peccato mortali
neq; ois indevotio aut deordinatio aut non
attencio impediūt de necessitate celebrantis
dignitatem. Patet quia certitudo moralis
qualē predixim⁹ sufficē cōpatitur secū vaal
lacōnem quādā aīmi a hesitationem l suspi
tione; seu scrupulos; qđ homo non sit sufficē
ter dispositus. aut qđ impedimento aliquo li
gatus est. Cōpatit̄ etiā deordiacōez aliquā
p̄sertim viriū inferiorū a legis tirānice mem
broz; que non est sepe subdita n̄e potestati
Ex qua causatur indevotio qued; quā nō pleā
et actualis sp̄ attētio cōsequūtur. nec obinde
peccō maculari necē est. Et si quis opposuerit
qđ dubitās de aliquo an sit illicitū et stante
dubio illud agēs peccat; qđ se discrimini scē
ter obicit. Rñdeo cū dñō. Guillelmo antihi
odoreñ. regulā hāc mgrālem intelligēdam
esse de dubio tali qđ est vehemēs et magis
aut saltē eque inducit mētem credē qđ est
mōrliter illicitū. sicut qđ est licitū. Secus est
vbi mens plus inclinat̄ et iudicat quod est
licitum q̄ illicitum. quāvis nō habeat vsq;
quaq; certitudinē euidentem. aut fixam quia
nec hocipm requirit̄. Sunt itaq; nonnulli et

plures qui fortis sūt fantasie. qui p̄terea se
pe trepidāt timore vbi iudicāt nō eē timen
dū. Tales debent immā s̄ filio supioꝝ a pru
dentū a cōn talē ipōꝝ vacillacōez audacter
opari sic enī plerūq; vīcetur abibitq;. Qui
vero rēnuīt credere supioꝝ a prudentū con
silio ad tales scrupulos deponendū a agen
dū cōn eos errat multipliciter. Primo per
supbiā a arrogantiā preponēdo iuditiū suū
a prudentiā alioꝝ iudicō. Rursus talis vix
aut nunq̄ deuotionē habebit solidam nec
pacē sc̄ie sue a t̄lib; ac p̄inde carebit locus
aie sue hospite illo de quo p̄pheta dixit q̄ in
pace factus est locus eius. Dicunt doctores
aliq̄ quib; assentiō q̄ aliq̄ nō est tā melio
riū credere sicut velle credē nec dolere sensu
aliē de peccis. sicut velle dolē a nō posse. Desi
deriū pauperū exaudiuit dñs inquit p̄pha
prepacōez cordis eoz audiuit auris tua aē
de? itaq; iudicat nos a nrā s̄m supiois rōis
ābitū volūtate a iuditiū. a nō s̄m ea q̄ nob
imūtis atq; cōndicētib; porcō sensualitatis
inferior aduehit a pducāt q̄lia sūt volubili
tas yginacōm a fatasiay Stimul⁹ insup ear
nis illecebrosus a vidicatu⁹ vacillacōes p̄
terea timide a icerte sup agēdis ā sup eis cre
dēdis q̄ nr̄is neq̄q̄ sensibus attingi⁹ a filia

Decipiuntur in hoc multi ex simplicibus distinguere nescientes in ea quae portio anime superior agit per consensum. Et ea que portio inferior patitur absque superioris assensu. Darent idcirco sepe alijs salubre consilium qui nesciunt illud prestare sibi. Quare sic. Certe ob turbam hanc passionum simul irruentium tumultuantem et rixantem. Quocirca memorandum est beati Bernardi super hac re consilium. Erat ex discipulis eius quidam tantis inquietatus scrupulis ut ad celebrandum nullo pacto austeret accedere dixit ei deuotus et circumspectus. Bernhardus postquam hoc accepit. Vade frater et in fide mea celebres. Obediuit discipulus et scrupulus ille omnis perpetuo discessit. Laudanda propterea et ymitanda tam illius patris industriosa fiducia quam istius fratris fidelis obediencia diceret aliquis ex simplicioribus. Vanam talis mihi esset abbas aut prior qualis erat beatus Bernhardus. crederem facile imperanti. Nunc vero dum superioris mei quam sapientiam inspicio non audeo meam conscientiam et salutem fidei tali pacto committere. Quisquis ita dicit et sapienter erras et desipis. Non enim commisti te et salutem tuam in manus hominis quod prudens est aut plurimum litteratus aut deuotus sed quia tibi est secundum regularem institutionem prepositus

et platus. Quāobrem obediās sibi nō ut hōi sicut
ut deo iubenti. si tñ nō cōm deū. Et sepe tanto
erit obedientia tua placētior deo. tibiq; fru
ctuosior. qñto est idignior ille. cui ppter deū
sibi nō rēfugis. Caueas ad extremū nedū
qris securitatē. nec illā adipiscaris. in gūe
tuas diiudicōnis et presūpcōnis foueam

Quarta consideratio.

conūgit ut possit aliq; eodē tpe ad cele
bracōez laudabilē accedē/poss; nō mi
nus ab eodē laudabiliter abstinē. Quo cau
p mū d se laudabili? ē q̄ scdm. Pat; p̄a ps
qñ aliq; ē sine cōscia pccī mōrlis ā alio ipe
dimētō. et nō est obligat; ex officio l' aliter
celebraē. tūc h; utrūq; i sua p̄tate facē licēt
at; laudabilē. ut iā l' cū cēturiōe dicat dñe
nō sū dig. rē. v' cū zacheo. dñm fidēter inui
tet. Scdm ptē p̄lo cū durādo. iij. smāz d.
xxij. q. vi. Celebracō q̄ppe est de p se opus bo
nū. Abstinerē autē ab ea si sit bonū magis ē
in ordīne ad inuocōez suscipiētis q̄ de p se
Rursum celebracō h; efficacā magnā ex vir
tute opis opati p̄t quā nō tātundē val; vo
lūtas sola celebrādi. sic par volūtas actu ce
lebrās. Addit itaq; op; hoc exteris aliqd bo
nitatis ad boitatē volūtatis ppter meitū pas
siois p̄pi. propterea dici sol; op; p̄uilegiatū

Amplius ille quī celebrat in opis executōe
magnā adipiscit̄ deuocōis pinguedinem ⁊
diuini⁹ solet occupari. Duci⁹ insup a virtu
te nobiliori sic agendo videlicet a caritate et
dilcōne hui⁹ sacramēti q̄ non celebrās qui
timore potius se cōtrahit. Quod si q̄s dixerit
vacacionē a celebracōe ideo fieri vt ipa post
modum reuerēcius ⁊ deuocius quāto rari⁹
impleatur. ffatemur posse sic euenire. Sed
potest ex aduerso contingere q̄ talis subtra
ctio emouebit habitudinē ad bonū cui⁹ effe
ctus est scdm phm delectabilē opari. signum
in q̄t acquisitū habitus est delectacō in opere
Euenit insup plerūq; illud dictum nasonis
Qui non est hodie cras minus aptus erit. Di
straheris hodie parū deuotus es parū recol
lectus et plurimū tēptatus a carne mundo
vel demone. Credo equidē. sed agnoueris q̄
non dormiūt qui te p̄secūtur. ⁊ cras idē erūt
aduersantes tibi hostes tueq; deuocōni insi
diātes quales sūt hodie. Quo circa non irra
cionabilē cōsulit sapiens. Quod cui⁹ potest
inquit manus tua instanter operare. Nescis
enī quādo tale tēpus ad laudabilē celebrād
tibi concedet̄ quale mō habes. Et si vtrum
habeas vtrūq; meli⁹ est. Esto fueris in hac
vel in illa re deficiōsus cur nouum defectum

in non celebrādo supinducis. Sed frigidus
sum dicis aut tepidus. Sepe suscipit initium
celebracōis hōiez paz deuotū a frigidū quē
in fine calescentē dimittit a frigidū. Corpus
xpi ignis est spiritualis. accede fiducialit̄ ad
hūc ignem calesces facili⁹. Audiam⁹ oratē
ambrosi. a deū alloquētem. Graue est q̄ ad
mensā tuam mūdo corde a innocētibz maibz
nō uim⁹. s; gūi⁹ est si qz pccā ntā metum⁹
sacrificiū nō reddim⁹. Refert narracō scōz
patrum de quod Euagrio qui nō m̄h̄i semel i
āno cōicandū eē se sebat. Cōū quē sc̄i pares
repugnabāt argumētantes q̄ aut dignū se
putabat et dispositū q̄ semel in āno cōicaret
et ita p̄h̄iptuosus erat aut indignū se tunc
fatebat a n̄lomin⁹ accedebat. Cur non igit̄
poterat alius similit̄ plures sacramenta hec
officere. qm̄ q̄ de se se sc̄ret indignū. Si phas
ē itaqz semel in āno cū timōē dei celebraē cū
eod̄ timōe poteit sepi⁹ eē celebrandi licētia s̄su
erit nec ignoro scōz aliq̄ quos certa rō cōp̄s
cūit eē celebraret iefnū. S; p̄t̄a i l̄a l̄a hec fca
quorū dā uīda sūt magis pia it̄p̄tacōe q̄
in exēplū agēdi trahēda. Postreō nō sū n̄s
cū diūsa eē dona a uocacōes i diuersis p̄t̄e
spūsc̄ais uoluit et ali⁹ idispōit̄ur p̄ it̄erup
cōez celebracōis a sese vix postmod̄ r̄colligit

Alius ex eadē frequētacōne reddiē indelo-
cior et ex tali familiaritate promptior ad con-
tēptū. Quāobrem suā mēroget vnus quisq;
consciām tunc p expiēcie et prudēciōis ali-
cui⁹ cōfiliū id qđ oportum⁹ opererit exequa-
tur. Hinc dicebat egregius doctor augusti⁹
cotidie celebrare nec laudo nec vitupō. ipe
tū et alij consulūt sic viuē ut cotidie digni-
simus accedere. Sequit̄ Quāta cōsideracō

Vlla pollucō inchoata et pfecta in som-
no pccm est mortale. Datet ex famosa
aug⁹ regula. qđ pccm adeo volūtariū est. qđ
si non eēt volūtariū. nō eēt pccm. et intelli-
giē de actuali. Rursus ista est exp̄ssa deēmi-
natio eiusdē pmo de ciuita. dei. c. xxv. loquē-
tis de violenta corrupcōe virginis alicuius
Quātomagis inquit absq; culpa est in corpe
nō consencicēis si absq; culpa est in corpe
domicēis. Dicētes oppositū cōiudicūt non so-
lū theoloice sed et phice deēmiacōni nec ha-
bent quid tñdea ne si fiat eis argumentū de
furiosis et infantib⁹ a alijs nō vtentib⁹ rōe/
quos pro tunc nō peccat̄ noua tñsgressionē
cōcors est omnū sapientiū rōe sentētia. No-
tāter dic⁹ si pollucō inchoata sit et pfecta
in somno. qm̄ posset aliq; vigilans impurū
habē deheriū se polluēdi quo vigēte cadēt

in somnium in quo sua pollucō compleretur
Posset similiter pollutione; in somno ceptā
expurgatōes male cōsumāre. Cōstat autē in hīs
casib⁹ radicem pollutionis esse liberam atq;
flagitiosā ppter quā illd op⁹ obscenū impu
tabitur ad culpam. At vero si utrobiq; fuerit
in pncipio & fine carētia vsus rōnis ā cōsen
sus liberi arbitrii/ est utiq; tal' act⁹ etiā si vi
gilando cōplētur absq; peccato mōli. palā ē
rō. qz libtate carebit. Poterit forsā aliq; pec
care postmodō cōplacēdo sibi in tali voluptate
pbrofa quā habuit nō obinde. tñ reddetur
prior actus pollutionis culpabilis vicōs⁹. Pos
set etiā aliquo modo placere s̄m s̄m thomā
nō quia voluptas est. s; quia sanitatē et na
ture affert exoneratōne/ absq; sui q̄ patitur
pcuratōe vel ascensu. Demiq; non cōsulunt
sancti qz debeat violenter flux⁹ ille dū euigil
lando sentitur iam affluens coherceri. qz vel
esset frustra conatus huiusmōi l' nature sup
modū grauatiuus. Confirmatiō omnium
ista est. qz actus exterior nullum peccatum
est nisi denominatione extrinseca plus q̄ vri
na q̄ nō dicitur proprie sana. Si nullum sit
igitur in animo p̄prie dictū peccm̄ dum liber
tate nō utitur. nullus est p̄tūc actus exteior
viciosus. neq; tñ negabi⁹ quin p̄ crapulā ā

p cogitacōnez vel damnabilem illecebrā vi
gilie. possit aliq̄s i hāc illabi sordiacē sed cul
pam tūc vigilia non somn⁹ hz. quāq̄ a cra
pula a cogitacō voluptuosa letali crimine se
pe careāt. et possint añ somnū diluī peitēdo.

Sexta Consideratio.

Ollusio corporalis in somno contingere
potest non solū absq; peccato mōrli p̄ce
dente ymo a ex merito. Patet ex distinctōe
famosa data p̄ gregoriū et alios tā theologi
cos q̄ natuāles. Eueit eni nōnūq; hec immū
dicia ex infirmitate ā debilitate natuē exone
rare se volentis aut retinē non valentis. Nā
est preterea aliq̄s fluxus fere talis in viris a
liquis / qualē femine paciuntur in mēstru
is / et fit cū nulla aut tenuissima voluptate e
ciā vigilando. Sfit aliq̄n insup aliq̄s fluxus
tāra lubricitate a facilitate i quibusdā vis
aut feminis / q̄ solo aspectu ā alloq̄o aut leui
cogitacōe prouocat. Quis ergo dixit apud
tales inuitos a remitētes / aut nullomō sen
tētes ab inicio vsq; i finē / p̄ccm mōrle cōmit
ti. Non eni oim vna est cōplexionis armoia
Quosdam videmus enaso leuissima aut nul
la occasione defluē sanguinē. alios cum vio
lēcia multa id nō pati scim⁹. Cognouī hoiez
septuagenariū secularē a valde crapulosum

qui nunquam se pollutum fuisse dormiendo testaba-
tur. et hoc in alijs mirabatur. Alium vidi eligi-
ofum et sobrium qui per decemum et amplius. fere
quotidiana hac passione verabatur. Quis vic-
torem somniant dormientes. alios somnia iugiter exa-
gitant. Sed omittamus haec et similia quorum de-
terminatio medicos plerumque aspiciat et similia reme-
dia quamquam mihi factus fuerit vnus ex me-
dicis famosissimus se pridem ad medendum tali
nocturno fluxum in alijs studuisse diligenter
sed frustra laborasse. Nos autem moraliter seu the-
ologice loquentes de causa quo pacto possit
ex merito praecedere pollutio nocturna contingere
Primo quidem ex acta abstinentia in pane et
aqua. hoc euentum perspicuum fecit experientia
Amplius volens aliquis hoc vitium carnis
predicando detestari. nonne super illo cogitare
posset aut similiter confessiones audiendo pos-
set vti que et cum merito magno. Nihilominus
occurrere videbit in somno nonnunquam pre-
cogitataque impudicitiarum simulacra et ipsum ex
illis sicut in alijs ad pollutionem excitari posse
quis negauerit. Addunt sancti patres quorum fuit
oculus mentis aptus et tersus ad fallaces in-
sidias demonis intueudas nonnunquam has sordes
fieri illusionem suam et ad terrendum et inquietandum
timorose conscientie pulsatem vel pro boni operis

ut celebracōnis impedimento vel ut vigilanti
placeat qđ somnias pertulit. vel ut abstinē
tiam piculosam et indiscretum vite rigorem
fuadeat et i insaniam p̄cipitet. vel ut deo xpi
fio a p̄mittente deuotam mētē sic exerceat a
ex tali feditate stimulatā. in huiusmodi custo
diat. Hoc i loco duo sunt dicta gregoriū me
moranda. Primū est qđ sepe tales illusiōes
seu polluciōes aim⁹ nesciens ptulisse magis
dolēdus est qđ fecisse. Secūdu qđ bonaz mē
tū est ibi culpā agnoscere vbi culpa nō est
Si tamē agnoscat culpa ut nō indiscete
impediat opacio iusta. neq; corporis debita
sustentacō deseatur. Ne p̄terea aliq; cōscias
sibi fabricet et nutriet erroneas. ne cadat
in scāllam cupiēs vitare caribdim. Patietur
fortassis aliquis hecitates varias dū ad
comedendū v̄l dormiendū accesserit. dicetq;
pollueris si hoc a hoc nō om̄seis. si non tibi
p̄cauebis Contemnat talia necesse est qui di
scrimē maius imminē circūspicit. si nō parē
cū alijs viuēdi formā prudenter insequitur
Scrupulosus ergo ostra scrupulos agēdum
est et fixo operis pede certandum. hac arte
prudētē vsus est ille qđ turbato cuidā iugit̄
sup̄ ēp̄tione horarum suaz si non assidue a
actualiē attēderet ad eas inuixit penitentiā

hanc ad tpus ne quolib; horas semel deas
 iteraret. Neq; eni requiritur actualis semp
 attentio. sufficit habitualis seu virtualis non
 interrupta scientia a proposito per deliberata
 attentioem circa aliud penitus incompatibi
 le. Mille fugunt apud aliquos tales scrupu
 li more canu oblatrantes a lacerare minan
 tes ipos ambulantes p viam mandatoru
 dei. quos euincere a coepellere melius q per
 contemptum nequimus. Tantummodo sit co
 teptus iste timoratus a regulariter. non absq;
 precuo alterius presertim superioris consilio.
 alioquin timor immoderatus facit casum.
 aut precipitat inconfulta presumptio.

Vlla corporalis Consideratio. vii.
 immundicia de p se impedita est cele
 bratiois. s; bn de p accis ratione comitatie
 alicui; vel sequele in anima. Hac consideratio
 ne deducit bo ven. iiii. smax. d. xii. q. iij. Et p;
 satis prima ps ex verbis p. si bn ppendatur
 dicendi ro. Mat h. xv. Non lotis manib; ma
 ducate non comq; nat homine. a ro est. quia
 nulla passio talis aut immundicia exterior
 de per se pccm est. aut de necessitate pcco coui
 ctaxel inducens ad peccatum. Preterea ql
 est immundicia sordidior a ab hominabilior
 corporalis. ut corporalis e q; sames leprosoz

De tri no impedi
 tur iocalto
 is mulieru a de
 Secunda ps
 immundicia
 spu alie dm va
 fornicates. Ali
 spuali timo do
 obomitate; p
 impurus quid
 pccu. Alia vi
 a ab omnia
 generat. ut
 vis nullā fa
 effigiem. O
 in pedib; lue
 de pma et se
 anima eleva
 d mactoz at
 spu desipit
 stata carne
 pus loquus
 binatores a
 didum e an
 ab alijs vsq;
 be grego sic
 rados coed

Hec tñ nō impedit celebracōnem p̄fectam si
fiat i occulto. Idē sēcunt dōctores de mēstru
is mulierū. a de fluxu p̄petuo viroz aliquoz
Secūda ps declaratur distinguēdo. qz quedā
immundiciā corpāl diuicta est immūdicie
spūali scdm veritatē sicut in vigilia habent
fornicātes. Alia est cōiuncta tali immūdicie
spūali. tm̄modo scdm quādam similitudinē aut
cōformitatē; / put est in somnijs sordidis et
impuris / quādo nō peccatū est sed similitudo
peccati. Aliā videm⁹ immūdicia que horrorem
a abhominacōez quādā visa vel recogitata
generat. ut in leproso a alijs plurimis. quā
uis nullā sciam⁹ messe peccati veritatez aut
effigiem. Postremo alia est indifferēs sicut
in pedib⁹ luto sis aut facie puluerulēta a fu
dēte p̄ma et secūda generant ut frequentē in
anima ebetudinē quādā discrasiacōz a deor
dinacōez atq; in deuocōnē. qm̄ sicut gustato
spū desipit omis caro. sic et cōi a ampli⁹ gu
stata carne desipit spūs et fit carnalis ad tē
pus / lōgius aut breuius scdm diuersas ha
bituacōes atq; cōplexiōes. De hñs i figura
dictum ē antiq̄s / ut talit̄ immūdi separenē
ab alijs vsq; ad vesp̄rā a vestim̄toz locōez /
hec grego. sic expoit. ut nisi prius ignis tēp
tacōis recessit reū se qñ vsq; ad vesp̄m hō

agnoscat Cōstat enī nullas tales institucō-
nes que cōremoiāles erāt atq; figurales nō
latenus ad obligacōez nrā; trahendas esse
nisi iudicare velim⁹. Propterea vesp̄era in
hoc loco a locio materialis non ad lrām ac
cīpiēde sunt. S; tādīu reputet se hōmo imū
dū. ut extra castra scōz misterioz secedat.
q̄d in tales in eo vigent pccī reliquie. ebe-
tudo sc; mētis. carnalitas a deordiatio atq;
indevocō purgantur. Alij tardi⁹ alij ofesti-
lugent hūiliatī a promptis lacrimis diluūt
a exēminat. quicquid carnalitatīs cōtractū
erat a oē ei⁹ vstigiū breuī lamēto delēt et
abolēt. Sordes secūde a tertie celebracōi ob-
fūt prop̄ scandalū l̄ horrorē quoz vtrūq;
de p accūs nocere pōt devocōmi aīe. pnt etiā
de p accūs celebracōem impediē. dum vide-
licet scandalū vel horror a ex cōsequenti inde-
uotio celebrantis aut assistentium vehemē-
ter p̄sumūtur accessure. Secus vbi sunt om-
nes exercitati a p̄fecti apud quos tale ni-
hil timendū est. Cōsideratio octava.

Offibile est absq; vlla reprehēsiōe a cū
merito aliquem somno pollutum sa-
crosancta misteria ofigere atq; celebraē. P;
ofideratio ex deductiōe precedētū. Ad dig-
nā itaq; celebracōez sufficit preparacō t̄lis q̄

nō relinquat sc̄iam pecc̄i mortalis / aut impedi
menti legitimi / a que deuotionem atq; reue
rentiam ad sacramētū penitus nō excludat
Sed pollutum modo dicto possibile ē ista i se
sentire nō lōge post talē passionem / ymo q̄
huilior deuotior a ordinacio a reuerēcio ad
sacramētū accedit. Constat enī q̄ obscen
tas humorū istius cū suis reliquijs / nō ppe
tuo durant / nec ppetuo ad celebracōez impe
diunt. Et si datur spaciū viginūquor hōaz
fiat. Albertus de sermone videtur. Poterat ali
quis vna hora purgatioz effici q̄ ali⁹ i centū
Cur nō igitur fiat ad celebrādū similis apti
or. Porro si timeat euerfio taliū illecebraz
et passionū tpe celebracōis / possunt utiq;
a in oibus cōtingere / vel ex aspectibus solis
p̄oribus / vel ex corruptela natuē l dyabolica
opatione. Hec nrā cōsideratio maxime locū
habet in eligiosis viris et otēplatiuis / quorū
ē ad deū facilis euerfio ppter forte habituacō
nem / ppter etiā carnis s̄biedionē dum vigi
lant. Raro autē apud secularis viuentes ā
nouā bñ viuendi formā ic̄pantes / talē repē
tina seu leuis recollectio deuocōis inuenitur
Cessare eos idcirco aut tardi⁹ accedē ad sa
cramētū hoc reuerēdissime tractādū dicit
Habet p̄terea locū nrā cōsideracō vbi illufio

de mores nr̄am deuocōem impedire volentis
p̄spicitur aliquib; idicis neq; credē dem̄
eidē. s̄ obm̄ia potius. Vbi subinde timet ali
quis sacerdos de scandalo si non celebret
vbi deinceps tenetur aliquis celebrare. vel
ex suscepto officio & ex cōmissione. & mutua
vicissitudine & cōformitate ad ēliquos cū q̄b;
viuit quēadmodū sūt eligiosi pene oēs Attē
dendū ē q̄ n̄ palā tenetur p̄priū defectū &
infirmitatē occultos p̄dē. ut pluimū causā
est atq; discreti⁹ cōtegē. Prodit autē seipm̄
talis nō celebrās scandalizatq; frequēter &
cogitationes varias ascēdē facit in corda
alioꝝ. Nolo tñ p̄iudicāē sic nec possum nec
debeo p̄ hęc deā mea q̄buscūq; institucōib; re
ligiosoz si aliq̄ sint ad oppositū. Vex ē nēpe
illd ap̄. Quilib; i suo sēsu habūd at. S; dixi
interi q̄d m̄ dicēd posse vidē si nuda cogite
tur veritas apud hñtes libertatē legis xp̄i
Opponet forsā aliquis de fornicarijs q̄ simi
lit i breuī possent recolligē se & ab oib; p̄cā
reliquis. aiā extergere. possent igitē statī
celebraē Opponēt aliquis de cōiugatis ap̄
quos possibile ē p̄cā i sua iudicōe nō omit
tī. q̄ tñ a dione sepandi vidētur. Ad hęc dicē
possum p̄mo ad ultimū. q̄ doctoꝝ famosoꝝ
sma ē. t̄les cōiugatos si accēdāt ex deuocōe

presertim dieb⁹ solēmbus nō peccatē. qm̄ v^l
affectu plis gignēde vel reddendi debiti aut
incontinentie vitāde causa cōmixti sūt nec ob
staculū aliud est. Ad p̄imum nō aliud pro
nunc dicim⁹ nisi q̄ rarissimū hoc eēt. de hīs
vero q̄ vix aut nunq̄ euemūt doctores parū
tractant. Si tñ immīneret graue scādalum
p̄ omīssiōe si p̄terea grādis otricō ocureret
si deniq; magis ex surrepcōe dyabolica aut
vehemētī temptatione tale flagicium apud
senatū omīssisset. Audeat q̄ p̄fundius sapit
talem p̄hibere. fateor nō audeo in hoc casu a
alijs sicut p̄spiciū ē ex p̄missis. Elmq̄edi
sūt multā sue conscie a iudicio circūstancijs
oibus quas prudētia circūspicit idagatis

Rona consideratio

Recipue ex dīmo munere et non ex nrā
industria seu preparatiōe / red dimur di
gnī misterioꝝ p̄cipatiōne sacram̄toꝝ. Hec
consideratio si cū sapore intimo mastice ē. huili
abit nos vehementer. Et p̄fecto huilitas so
la est q̄ disposit ad dignificatiōez a p̄paratio
nem p̄ talis tāq; hospitijs in aie cenaculo
susceptione. Scio hōiem qui talis in veritate
operit nunq̄ potuisse ad quietē et serenā dif
positiōez celebrādi p̄gisse / quousq; diffides
de omni sua industria a labore a sollicitudine a

nō 67

preparacōne p̄ ofessionē aut alias immola
uit in ara cordis bouē supbie. Dixit in animo
cōtrito et huiliato cū daniēle. Dñe nō in iu
stificacōib⁹ meis p̄sterno preces meas an
te. s; i miseracōibus tuis multis et magnis
Et rursus cū p̄pheta Ego aut̄ in multitudie
miseracōie tue introibo in domū tuā. adora
bo ad rēplū sanctū tuū i timorē tuo et familia
quedā quorū aliq̄ scriptis inseruit. Plane
industria nr̄a et preparacō quales agere uue
mēter possum⁹ requirit. Eis tamē si inni
mur fallimur et cadim⁹. aut tanq̄ si q̄s ba
culo arū dīneo sustentet. vacillamus neq;
habitam⁹ in adiutorio altissimi dū nostris
meritis fidim⁹. vel i peccōꝝ sola recordacōe
torq̄mur. Nimirū si tūc in p̄tectōe dei neq̄q̄
omoremur q̄ deficiente p̄tectione. quis sub
sistet. fuit cuidā per somnū ostensa visio
talis precipitatus i cloacā erat et a quodam
baculo stercoreibus infixo sustentari ne p̄fū
daretur satagebat. At vero baculus ille fū
diten⁹ dimittebatur. assidue cū fetore into
lerabili senties ille piculū. tō mēte ad dñm
ouerfus relicto baculo ofesti erept⁹ est Sa
ne cōscia nr̄a q̄ntūlib; mūda ē cloaca q̄dā
plēa stercorib; fedis defectuū cotūdiaōꝝ/ba
cul⁹ ille nr̄a ē industria p̄ quā emergē q̄ri?

sed procul dubio quousq; leuemus oculos
in celū vnde viat auxilium nob. quousq; fi
dutiā nrām totam in deū iactemus. quāto
pl⁹ imitmur soli nrē industrie baculo. tanto
in pfūdiorē abissum nrē pūitatis demergim⁹
a nō n̄ fetore tetz a horridū ē portam⁹. Quid
ergo dicet aliq; tēptabim⁹ ne deū. ā pleni cō
scia peccatorū. in deuoti. sordidi. distracti. et
distēpati ad sacramentū hoc salutiferū sub
spe misericordie soli⁹ accedamus. dixi iam ut
agat nrā idultria qđ potest ut sit absq; con
scia pccī mortis. s; in illa nequaq; sperē. alio
qn̄ supbi⁹. alioqn̄ maledictiōem iurim⁹. q̄
poim⁹ fidutiā in hōie. et carnē brachiū nr̄m.
alioqn̄ deiq; sēp a i p̄cipitiū im⁹. Agnosca⁹
qđ omēs iusticie nrē sūt ut p̄an⁹ mēstruate.
aut velut leprosi fascie sup quibus stillam⁹
quotidie samē pccōz. Qua fronte igitē qua
re fidutiā infectionē ad placādū deum aude
bimus oñdere. Caueam⁹ ne pot⁹ irritetur.
plane sic ē. Si mille annis valer; aliquis se
disponere ad dignitatē celebrādis. nec sic p
se attingeret. Quid idcirco in breuī morula
facere poteris coniectura. Interrogat se fre
quenter ille cuius supra memi si dignus est
accedere. si sufficienter prepat⁹. hesitat. p̄mū
tremiscit. reformidatq;. Tandē sic r̄ndet

sebh̄phi. interim quātum in me est nihil deo
propitiō decetero mihi sum cōsci⁹ sup peccō
mortali. aut peccandi proposito peccata etiā
venialia non confessa nequaquā obfistunt.
Scio tamen ex aduerso q̄ iustus est dñs.
qui si velit exquirere vehemēter debita mea
si iniquitates obseruare. si mecū in iudicio
contendere. neq; sustinebo neq; potero re
spondere vnum pro mille. quālib; locus fu
ero attritus. confessus. lacrimosus. Quid ista
sunt. Ve mihi si non cum misericordia ma
gna diiudicer. Quid scire possum si forte la
teant me vitia mea. meruū quidem exca
ri. qui visu meo spūali primitus supra mo
dum abusus sum. dum videns bonum id
adimplere cōtempsi. hoc vnū scio q̄ apud
dñm misericordia est. et copiosa apud eū re
deptio. q̄ pietatis ei⁹ fontem nulla pōt nrā
iniquitas euincere vel siccare. qd̄ si decreue
rit saluare. nemo est qui cōdemnet. Preci
pit ut sperem in eo. et me totū in suas man⁹
pitā. Obedio ut possum. nō ē crudelis ā mē
dax. uerientē ad eū non eiciet foras. p̄uolutū
suis pedib; nō indignantē abiciet. preueit me
demū i bñdictionib; dulcedis dñi in displacō
Spero equidē ipse q̄ cepit p̄ficiet et illuabit
abscondita tēbrarū. ne unquā obdormiē i morte

ffornicata es o aia mea cū afflatoribus tuis.
lubet pius sponsus p os pphetiā. ut reuerta
ris. mō etiā te suscipiet. Et si milies abscesse
ris cōtemnens irriseris. te venientem nō re
pudiabit. penitentem non aspnabit. si quis
ex hoib⁹ talia dicerz crederes et asperares a
accederes. deus hoc dicit. deus hoc pollicetur.
p mo deus hoc imperat. et tu diffidēs nō acce
des. Non ē istud cōsiliū o anima mea. In sua
igitur veritate non tua veritate fidens volun
tate sibi sacrificia. Immunda es. accede mū
danda ad fontem pietatis in extaminabilem
Esuis. accede pascenda ad panem viuificum
a indefectibilem. Egrotas. erit hoc efficacissi
mum tue inualitudinī medicamētum. sflur
um pateris nec sanari potes a medicis tuis
sez exāciēs tange plena fide cum emoroissa
martha s m. ambros fimbriam vestimenti
ihu. sacrosām videlicet hostiam ut purgeis
Si p cussam te senās a serpentibus pueras
temptacōnum quid ēstat nisi ut serpentem
xpm eleuatū inspicias. Sz dicās cū ppha qm
vnica et pauper sum ego. pūceps esto sacro
santi hui⁹ misterij. habebis xpm comitem
fidū et hospite dīssimū. Cecam te fortassis
debilem a claudam oqueris. memineis qm
tales ad cenam magni regis inuitantur et

intraē spellūtur Lubrica sū inq̄esa i stabil
s̄ hic panis cōfirmat cor hois. Tristis es a
anxia. s̄ vinū hoc lesificat. In quietant te a
turbāt plurima adhere ei q̄ turbidos fluct⁹
sedat qui est pax nr̄a qui ait. In mūdo pres
furā in me pacē habebitis pegrimalis a dño
s̄ in fortitudine cūbi hui⁹ ābulabis vsq; ad
montem dei. Quid ergo tandē reformidas.
Quid expauescis o aīa mea | q̄re a quousq;
turbas me. Spera in dō a libēabit te a enu
triet te. non cōfundet te. Suspirabūdo forte
queris vbi est deus tu⁹. In hoc certe diuino
in quo xp̄s sumitur recolitur memoia passi
om̄s mens impletur gr̄a a future glorie no
bis pignus dat. Crede hoc bona a simplici
fide. nec curiose discusseris exñite modū. suf
ficiat tibi qm̄ nō est hic modo alioꝝ corpōꝝ
fuis locis cōmēsuatoꝝ. p̄ptea vane ne dicā
stulte querūt aliq̄ vbi caput vbi pedes q̄lis
situs. q̄lis ad hostiā partū coordinacō. vbi
xp̄s esse dicitur. quare et quō est. Qm̄ sc̄a ē
in ei⁹ corpus tūssubstantiācō panis om̄po
tenti v̄tute diuinitatis. si nō hec oprehēdis
neq; p̄fecto quātulācūq; rem aliā quo ad
infinitas eius h̄itudines a p̄rietates opre
hendis. Da locum fidei. ut meritum habeas
a eam quam sine merito das nature fidem

da cū laude reuelaciōez; ⁊ ī eius obsequium
volens te captiua.   Consideratio. x.

Non propter timorem otamiatiōis cor
poris cristi illud cum mundicia corporali
monemur otrectare. sed ad induotiōnē aut
scandalum in nobis v̄l in alijs deuotandum
Consideratiō ista par̄ etiā instructis manife
sta est. Valet tñ nō mediocrit̄ apud scrupu
losos. ut si forte corporalis aliqua sordicies
ipsis nolētibz adueniat. recogitent ad cri
sti corpus nihil hanc atinere. seruata in ani
mo mundicia et reuerēcia sādītatis. ffuer̄t
qui dixerunt ipsā hostiam consecratā nullo
modo in ventrem n̄m comedendo dimitti. s̄
statim in celum rapi cōtra expientiam quoti
dianam atq; catholicā veritatem. que ponit
corp⁹ cristi vere comedi. ffefellet eos hmōi
consideraciōis obliuio. dū putāt indignum
sentire. ut cristi corpus vel hostiam sacrā in
seculentū stomachū n̄m deueiat. q̄si videlicz
polluatur aut fedet̄ plus q̄ radius solaris
aut spūaliū substāciar̄ aliqua. Dicāt ḡ si
sic iudicāt more carnaliū indēorū aut paga
norū. cur cristi corpus in maternis visceribz
⁊ secūda pellicula mētibz nouem obsera
tū ⁊ obuolutum eē voluit. Debet vtiq; ratio
corrigere sensuale iudiciū. ne blasphemiam

impia reputemus ipsam rei sincerissimam ve-
ritate. Caueamus a tali spurcicia cogitan-
do p timorem crebꝝ. quonia inficit hec eme-
moraco plꝝ qꝝ purget. Assuescat homo spi-
ritualit spualia diiudicare et sentire. Sic ei
multis a varijs fantasmatu inquietatu im-
pudicitis semet absolut. Sic ea minꝝ qua
bit que reuea minus curada sunt. corporales
loquor sordes. Sic deniqꝝ magis i conscie-
tia qꝝ corporis puritate confidet.

Ondudamus tandem epilogates. ut ne-
mo celebraturus. euidenter sibi querat certi-
tudine sup dignificaco sua. veraetur in cas-
sum. habeat illa que dea e prepacone. a suf-
ficiat no confidat in multitudie virtutis sue
a in epecone ofessionis aut deuocois. aut
recollecionis serenitate. potest eni fieri. ut
ofessio crebra sup reialibꝝ oblit de p accns
Quo sic. Dicā. Reddit quippe aiam plus iu-
sto sollicita a pauidam. et oia etia mima ti-
mentē. ut de ipa etia ofessionis impfectone
intrepidat et vergeat itez confiteri. Dabo tñ
documtu. p qd nulla ofessiois multiplicaco
in qetaois ca erit. Si vez fiat no taqꝝ repu-
tetur pro tuc ad salutē necessaria aut ad ce-
lebraois illius dispoem equisita. Sed qz
e opus bonu a puilegiatu ad indulgentiam

q̄ aut grē augmētacōez nō parz p̄ficiēs Por
to diligit aīa deū aliqñ necē ē a se i man⁹ e⁹
p̄iciat/ alioquī si se expelli a facie dñi a ēpelli/
indignitatem iugiter timēdo a habendo deū
de seueritate suspectū iugiter recurraerit/ ad
cōmodū ne vnquā exaltata se subuehet/ quā
obrem ascensura in mōtē aīa et gaudiū suū
immolatura cū abrahami ēlīnquat inferius
asinum suum cū pueis suis. Rudiāt tibi asi
nus. perstreperēt pueri. se da sunt illic oīa ni
hil ad se que in monte stat. hoc enim in ver
tice racionis p̄tinebat. Nō imp̄tinēter hoc lo
co visionem iserem⁹ quā brō p̄ri. Celestino
monstrasse memoratur/ ille qui docet hoīes
etiam per somnia scīam. visum est eidē patri
soporanti/ q̄ aulam regiam p̄cellētissimam
cum asino suo inuitatus ascēderet/ hic asin⁹
tributum v̄ctis p̄ viam soluit. exhorruē vic
purissimus a abhomiatus est hāc nō iniqui
tatem s̄ inquinacōez et p̄gredi formidās. re
gredi moliebatur/ quousq; benigniter āmo
nitus est voce de throno lapsa/ nihil ad sui
vel aule regie spūal̄ cōramiacōez p̄tinē id
qđ se nō cōscīo natuālī necēriaq; purgacōne/
su⁹ asellus corpulentus a irrōnabilis expu
lerat. Plane sic ē. et dicam amplius. Eueit
nōnunq̄ ut turbacōes. pugne deordīnācōnes

et feditates inferius sensualiter agitate succrescere faciant superius meritum nostrum sicut e contra magna utrobique severitas superbie ventum oia funditus evertentem repente nonnunquam inducit. Tantummodo exprimat se anima quantum poterit nec ob aliud contemplationi vel studio a quieti cuilibet insistat nisi ut apud se exaltet deus. ac proinde magis ac magis humiliet et in sua puritate primo nihilitate resiliat. et resiliens cadat et deus suscipiet eam. Hec via tuta est regia et secunda. Denique finem loquendi omnes pariter audiamus. Deum time. de te desperas in se fidens et mandata eius observa. quod in te est non omittens. hoc est omnis homo.

Explicit Tractatus venerabilis Magistri
Johannis Gerson de pollutione nocturna
An impediatur celebrantem. An non.

